

Розділ 1

Телефонний дзвінок прийняла вправна секретарка Пуаро міс Лемон.

Відклавши вбік свій стенографічний блокнот, вона підняла слухавку і сказала сухо: «Трафальгар, 8137».

Еркюль Пуаро відхилився на спинку крісла й закрив очі. Він барабанив пальцями по краю столу і продовжував подумки складати листа, якого перед цим диктував.

Прикривши слухавку рукою, міс Лемон тихо запитала:

— Приймете особистий дзвінок із Насскоума, графство Девон?

Пуаро насупився. Ця назва нічого йому не говорила.

— Хто телефонує? — обережно запитав він.

Міс Лемон заговорила у слухавку.

— Нарядна? — із сумнівом мовила вона. — Повторіть, будь ласка, ім'я.

Секретарка знову повернулася до Еркюля Пуаро.

— Місіс Аріадна Олівер.

Еркюль Пуаро здивовано підняв брови. У пам'яті зринув образ: розкуйовджене сиве волосся, орлиний профіль...

Він встав і взяв слухавку в міс Лемон.

— Еркюль Пуаро слухає, — претензійно заявив він.

— Це містер Еркюль Пуаро особисто? — підозріливо запитала операторка.

Пуаро запевнив її, що це саме він.

— Еркюль Пуаро на зв'язку, — сказала операторка.

Тонкий, різкий голос змінився гучним контральто, що змусило Пуаро спішно відняти слухавку на кілька сантиметрів від вуха.

— Мосьє Пуаро, це дійсно ви? — уточнила місіс Олівер.

— Власною персоною, мадам.

— Це місіс Олівер. Не знаю, чи ви мене пам'ятаєте...

— Звісно ж, я вас пам'ятаю, мадам. Як вас можна забути?

— Іноді таке трапляється, — заперечила місіс Олівер. — Власне, доволі часто. Не думаю, що моя особистість дуже яскрава. А може, причина в тому, що я постійно змінюю зачіску. Але це все

порожні балачки. Сподіваюся, ви зараз не дуже зайняті?

— Ні, ви мене ні від чого не відволікаєте.

— Слава Богу! Я не хочу вам надокучати. Справа в тому, що ви мені потрібні.

— Потрібен?

— Так, негайно. Ви можете вилетіти літаком?

— Я не літаю літаками. Мене в них захитує.

— Мене теж. Хай там як, літаком, мабуть, буде не швидше, ніж потягом. Єдиний аеропорт поблизу — в Ексетері, за декілька миль звідси. Вирушайте потягом. О дванадцятій годині рейс із Паддінгтона в Насскоум. Ви встигаєте. У вас є сорок п'ять хвилин, якщо вірити моему годиннику — правда, він часто відстає.

— А де ви знаходитесь, мадам? Що відбувається?

— Насс-Гауз, Насскоум. На станції в Насскоумі на вас чекатиме автомобіль або таксі.

— Для чого я вам потрібен? Що відбувається? — схвильовано повторив Пуаро.

— Телефони ставлять у таких незручних місцях, — відповіла місіс Олівер. — Цей стоїть у залі... Люди постійно ходять, розмовляють... Нічого не чути. Але я чекаю на вас. Усі будуть у захваті. До зустрічі!

Місіс Олівер поклала слухавку — почулося різке клацання, а потім тихі гудки.

Здивований Пуаро відійшов від телефона і пробурмотів щось собі під ніс. Міс Лемон з незворушним виглядом тримала олівець наготові. Вона глухо потворила фразу, на якій зупинилася:

— «... дозвольте вас запевнити, дорогий сер, що гіпотеза, яку ви запропонували...»

Пуаро відмахнувся від запропонованої ним гіпотези.

— Телефонувала місіс Олівер, — сказав він. — Аріадна Олівер, авторка детективних романів. Можливо, ви читали... — Пуаро запнувся, згадавши, що міс Лемон читає лише серйозну літературу і зневажливо ставиться до вигаданих злочинів. — Вона хоче, щоб я негайно вирушив у Девоншир — через... — він глянув на годинник, — тридцять п'ять хвилин.

Міс Лемон осудливо підняла брови.

— Часу обмаль, — зауважила вона. — Із чим це пов'язано?

— Гарне запитання! Вона мені не сказала.

— Дуже цікаво. Чому?

— Тому що, — задумливо відповів Пуаро, — боялася, що її підслухають. Так, вона чітко дала це зрозуміти.

— Чого тільки люди не придумують! — міс Лемон стала на захист свого роботодавця. — Очікувати, що ви все кинете й помчите кудись через їхні забаганки. Така поважна особа, як ви! Я завжди відзначала, що ці художники й письменники дуже неврівноважені. Не мають відчуття міри. Відправити їй телеграму: «На жаль, не можу покинути Лондон»?

Вона потягнулася до телефона. Пуаро її зупинив.

— *Du tout*¹! — сказав він. — Навпаки. Будьте люб'язні, якнайшвидше викличте таксі. — Він гукнув: — Джордже! Складіть найнеобхідніше в мою маленьку валізу. Хутко. Я поспішаю на потяг.

II

Потяг, який проїхав понад сто вісімдесят зі двохста дванадцяти миль на повній швидкості, долав решту шляху неквапливо, наче вибачаючись. Нарешті він прибув до станції Насскоум. Тут зійшов лише один пасажир — Еркюль Пуаро. Він обережно ступив зі сходинки на платформу й озирнувся. У віддаленому кінці потяга носій складав валізи в багажному відсіку. Пуаро взяв свою валізу

¹ *Du tout* (фр.) — у жодному разі. (Тут і далі прим. перекл.)

й пішов платформою до виходу. Він здав квиток і вийшов через касову залу.

На вулиці чекав великий «хамбер», і водій в уніформі підійшов до детектива.

— Містер Еркюль Пуаро? — учтиво запитав він.

Він узяв валізу Пуаро й відчинив двері автомобіля. Вони поїхали зі станції через залізничний міст і звернули на ґрунтову дорогу, обсажену з обох боків високим живоплотом. Нарешті справа відкрився прекрасний краєвид на річку й далекі пагорби, оповиті туманом. Водій звернув на обочину й зупинився.

— Річка Гелм, сер, — сказав він. — А вдалині видніється Дартмур.

Пуаро зрозумів, що від нього очікують захвату. Як і належало, він кілька разів пробурмотів «*Magnifique!*!». Насправді його мало цікавила природа. Доглянутий город мав набагато більше шансів викликати в нього схвалення.

Машину проминули дві дівчини, шкандибаючи вгору. На спинах у них були важкі рюкзаки. Дівчата були одягнені в шорти, а на головах мали яскраві шарфи.

¹ *Magnifique* (фр.) — дивовижно.

— По сусідству з нами молодіжний гостел, — пояснив водій, який явно вважав себе гідом Пуаро по Девону. — Гудовн-Парк. Колись це був маєток містера Флетчера. Асоціація молодіжних гостелів викупила його, і влітку там маса відвідувачів. Понад сто чоловік за ніч. Їх приймають лише на дві ночі, а потім вони мусять виселятися. Обидві статі, переважно іноземці.

Пуаро задумливо кивнув головою. Він і раніше помічав, що шорти рідко пасують жінкам, якщо дивитися ззаду. Пуаро скривився й закрив очі. Нащо молоді жінки так вбираються? Ці багряні стегна викликають відразу!

— Здається, у них важка поклажа, — пробурмотів він.

— Так, сер, і до станції або до автобусної зупинки далеко. Гудовн-Парк за дві милі звідси, — водій завагався. — Якщо ви не заперечуєте, сер, можна їх підвезти?

— Аякже, аякже, — добродушно відповів Пуаро.

Поки він сидів у практично порожній машині, ці дві молоді жінки, які зовсім не вміли вбиратися так, щоб сподобатися протилежній статі, важко дихали й обливалися потом під вагою своїх рюкзаків. Водій завів машину й повільно під'їхав до

дівчат. Вони з надією підвели свої розчервонілі й спітнілі обличчя.

Пуаро відчинив двері, і дівчата залізли всередину.

— Це дуже люб'язно з вашого боку, — сказала одна з них — білявка з іноземним акцентом. — Іти далі, ніж я думати, так.

Інша дівчина з червоним, обпеченим сонцем обличчям і каштановими кучерями, що виглядали з-під шарфа, лише кивнула кілька разів, усміхнулася і пробурмотіла «*Grazie*». Білявка жваво розповідала:

— Я приїхала в Англія два тижні канікули. Приїхала з Голландія. Англія мені дуже подобатися. Була в Стратфорд Ейвон, театр Шекспіра і Ворвікський замок. Потім у Кловеллі, зараз відвідала Ексетерський собор і Торкі — дуже гарно, — тут я відвідую відома мальовнича місцевість, а завтра перетинаю річку і їду в Плімут, звідки вирушати відкривачі Нового Світу.

— А ви, синьйорино? — Пуаро повернувся до іншої дівчини. Вона лише усміхнулася і струснула кучерями.

— Вона погано знає англійська, — люб'язно пояснила нідерландка. — Ми обидві трохи знаємо французька, говорити нею в потягу. Вона з Мілана,

її родичка заміжня за англійським джентльменом, який торгує продуктами. Вона приїхала в Ексетер вчора з подругою, але подруга їсти пиріг з телятиною і шинкою з крамниці в Ексетері й отруїтися, залишилася там. У спекотну погоду погано їсти пиріг із телятиною і шинкою.

У цю мить машина під'їхала до розвилки й сповільнила хід. Дівчата вийшли, подякували двома мовами й рушили дорогою, що вела вліво. Водій емоційно заявив, порушивши свій олімпійський спокій:

— Не тільки пиріг із телятиною і шинкою — корнволльської випічки теж слід остерігатися. Чого тільки не кладуть туди в сезон відпусток!

Відтак знову завів машину й поїхав правою дорогою, яка невдовзі завела їх у густий ліс. Чоловік виніс остаточний вердикт мешканцям молодіжного гостелю Гудовн-Парк:

— У цьому гостелі є приємні дівчата, — сказав він, — але вони зовсім не поважають приватну власність. Ходять через маєтки, як їм заманеться. Ніяк не можуть зрозуміти, що джентльмен має право власності на цю землю. Пробираються через ліс і вдають, що не розуміють вас, — водій похмуρο похитав головою.

Вони спустилися крутим лісистим пагорбом, а потім проминули великі залізні ворота, проїхали під'їзною дорогою і зрештою опинилися біля великого білого будинку в георгіанському стилі з видом на річку.

Поки водій відчиняв двері автомобіля, на сходах з'явився високий чорнявий дворецький.

— Мосьє Еркюль Пуаро? — пробурмотів той.

— Так.

— Місіс Олівер чекає на вас, сер. Ви знайдете її на Батарейному майданчику. Дозвольте показати вам шлях.

Дворецький провів його до стежки, яка губилася в лісі. Іноді крізь дерева проглядалася річка. Стежка поступово спускалася вниз і зрештою виходила на відкритий майданчик круглої форми з низьким зубчастим парапетом. На парапеті сиділа місіс Олівер.

Вона встала, щоб привітатися з ним, при цьому декілька яблук впали з її колін і покотилися вріз-нобіч. Схоже, яблука супроводжували місіс Олівер усюди.

— Не знаю, чому в мене постійно щось падає, — сказала місіс Олівер трохи нерозбірливо, тому що продовжувала жувати яблуко. — Як ви, мосьє Пуаро?

— *Très bien, chère Madame*¹, — ввічливо відповів Пуаро. — А ви?

Місіс Олівер трохи змінилася з часу їхньої останньої зустрічі. Причиною цьому, як вона натякнула в телефонній розмові, був черговий експеримент із зачіскою. Коли Пуаро бачив її востаннє, її волосся було розкуйовджене. Зараз воно було щедро підсинене, завите в дрібні кучері й зібране на потилиці а-ля маркіза. Але подібність із маркізою закінчувалася на шиї — решту її образу можна було б описати як «сільська практичність». Жінка була вбрана в пальто і спідницю з жорсткого твіду кольору яєчного жовтка і в джемпер гірчичного кольору.

— Я знала, що ви приїдете, — весело сказала місіс Олівер.

— Ви не могли цього знати, — суворо зауважив Пуаро.

— Могла.

— Я досі запитую себе, чому я тут.

— Я знаю відповідь. Через допитливість.

Пуаро подивився на неї, і в його очах замиготіли іскорки.

¹ *Très bien, chère Madame* (фр.) — Дуже добре, любя мадам.

— Схоже, ваша знаменита жіноча інтуїція цього разу вас не підвела, — сказав він.

— Не смійтеся з моєї жіночої інтуїції. Хіба я не завжди зразу виявляла вбивцю?

Пуаро галантно промовчав. Інакше він відповів би: «Можливо, з п'ятого разу, і то не завжди!».

Натомість він озирнувся і сказав:

— У вас тут гарний маєток.

— Цей? Він мені не належить, мосьє Пуаро. Ви подумали, що він мій? О ні, його власники — Стаббзи.

— Хто вони?

— Звичайні собі люди, — туманно відповіла місіс Олівер, — просто багаті. Я тут у справах.

— Вивчаєте місцеву специфіку для чергового шедевра?

— Ні-ні. Як я й сказала, я тут у справах. Мене найняли організувати вбивство.

Пуаро втупився в неї очима.

— Не справжнє вбивство, — заспокоїла його місіс Олівер. — Завтра тут відбудеться свято, і головною розвагою стане «Пошук убивці». Організований мною. Це як «Пошук скарбів», але їх влаштовують так часто, що всім уже набридло.

Тому мені запропонували приїхати сюди і скласти сценарій за суттєву винагороду. Власне, це досить цікаво — яке-не-яке різноманіття.

— Як усе відбуватиметься?

— Ну, звичайно ж, буде Жертва. І Підказки. А також Підозрювані. Усе як зазвичай — знаєте, Фатальна Жінка, Шантажист, Молоді Коханці, Підозрілий Дворецький тощо. Ви реєструєтесь для участі за пів крони й отримуєте першу Підказку. Після цього потрібно знайти Жертву, визначити Знаряддя Вбивства, Вбивцю й Мотив. За це передбачено винагороду.

— Дивовижно! — сказав Еркюль Пуаро.

— Власне, — покаржилася місіс Олівер, — це набагато важче організувати, ніж здається. Потрібно враховувати, що реальні люди доволі розумні, а в моїх книгах вони можуть бути дурними.

— Ви запросили мене сюди для того, щоб я вам допоміг?

Пуаро не дуже намагався приховати роздратування у своєму голосі.

— Ні! — заперечила місіс Олівер. — Звісно ж, ні! Я вже все зробила. На завтра все готово. Ви мені потрібні з іншої причини.

— З якої?

Місіс Олівер обхопила голову руками. Вона збиралася звичним жестом провести пальцями по волоссю, аж раптом згадала про свою нову зачіску. Натомість жінка дала вихід емоціям, посмикуючи мочки вух.

— Звучить безглуздо, — сказала вона, — але я думаю, що тут щось нечисто.

Розділ 2

Запала тиша. Пуаро подивився на неї, а потім різко запитав:

— Щось нечисто? Чому?

— Не знаю. Я хочу, щоб ви це з'ясували. Але мене не покидає відчуття, що мною маніпулюють... водять мене за носа... Можете називати мене дурепою, але я не здивуюся, якщо завтра замість вигаданого вбивства станеться справжнє.

Пуаро знову подивився на неї, і вона відповіла йому викличним поглядом.

— Дуже цікаво, — промовив Пуаро.

— Мабуть, ви вважаєте мене зовсім дурною, — недовірливо сказала місіс Олівер.

— Я ніколи не вважав вас дурною, — відповів Пуаро.

— Я знаю, як ви завжди відгукувалися про інтуїцію.

— Одна й та сама річ може називатися по-різному, — відповів Пуаро. — Я цілком готовий повірити, що ви помітили або почули щось, що вас насторожило. Ви можете навіть не знати, що це було. Усвідомлюєте лише результат. Якщо можна так висловитись, ви не знаєте, що саме вам відомо. Якщо хочете, називайте це інтуїцією.

— Я почуваюся як ідіотка, — гірко промовила місіс Олівер. — Не можу сказати нічого конкретного.

— Ми все з'ясуємо, — підбадьорив її Пуаро. — У вас виникло відчуття, що вами... як ви сказали... маніпулюють? Поясніть детальніше, що ви мали на увазі.

— Це доволі складно... Розумієте, це моє вбивство, так би мовити. Я його вигадала і спланувала, і в ньому все сходиться. Як ви, мабуть, знаєте, письменники не терплять пропозицій. Хтось каже: «Чудово, але хіба не було б краще, якби...?», «Хіба не було б цікавіше, якби жертвою був А замість Б? Або вбивцею виявився В замість Г?». Так

і хочеться відповісти: «Гаразд, напишіть власну книжку, якщо вам так подобається ця ідея!».

Пуаро кивнув.

— І саме це зараз відбувається?

— Не зовсім... Хтось пропонував якусь дурницю, але я розсердилася, і більше мені з цим не докучали. Зупинилися на незначних корективах. Оскільки я відстояла свій попередній задум, цими дрібницями можна було поступитися.

— Розумію, — сказав Пуаро. — Дійсно, існує такий метод... Вам пропонують щось абсурдне й несусвітнє, але суть не в цьому. Справжня мета — невеликі поступки. Ви це маєте на увазі?

— Так, саме це, — відповіла місіс Олівер. — Можливо, я все це надумала, але мені так не здається. Усі ці зміни якісь несуттєві. Але вони мене занепокоїли... і взагалі тут якась дивна атмосфера.

— Хто пропонував вам внести ці зміни?

— Різні люди, — сказала місіс Олівер. — Якби це була одна людина, я почувалася б більш упевнено. Але їх декілька. Власне, я підозрюю, що за цим усе-таки стоїть хтось один. Працює через інших, а ті нічого не підозрюють.

— Ви здогадується, хто це може бути?

Місіс Олівер похитала головою.

— Хтось дуже розумний і обережний, — мовила вона. — Це може бути хто завгодно.

— Хто тут зараз живе? — запитав Пуаро. — Список персонажів, мабуть, невеликий?

— Ну, — почала місіс Олівер, — по-перше, це Джордж Стаббз — власник маєтку. Багатий і простакуватий. Не тямить ні в чому, крім бізнесу, але свою справу знає добре. По-друге, леді Стаббз — Гатті, приблизно на двадцять років молодша за нього, красива і дурна як пень. Мені здається, що вона несповна розуму. Звісно, вона вийшла за нього заради грошей, і в неї на думці лише одяг та прикраси. По-третє, Майкл Вейман — архітектор, доволі молодий, по-богемному вродливий. Він проектує тенісний павільйон для сера Джорджа й ремонтує Примху.

— Примху? Це що — маскарад такий?

— Ні, споруда. Схожа на храм, біла, з колонами. Мабуть, ви бачили таку в К'ю. По-четверте, міс Брюїс, секретарка й економка, яка всім завідує і пише листи — дуже серйозна і вправна. Крім того, деякі люди приходять сюди допомогти. Молода подружня пара, яка орендує котедж на березі річки — Алек Легг і його дружина Саллі. Капітан Ворбертон, агент Мастертонів. Самі Мастертони, звичайно,

і стара місіс Фолліат, яка живе в колишній сторожці. Раніше Насс належав сім'ї її чоловіка. Але вони померли або загинули у війнах, назбиралося багато боргів і остання спадкоємиця продала маєток.

Пуаро обміркував список дійових осіб, але поки що для нього це були лише імена. Він повернувся до головного питання.

— Хто придумав улаштувати «Пошук убивці»?

— Здається, місіс Мастертон. Дружина місцевого члена парламенту, відмінна організаторка. Саме вона переконала сера Джорджа провести тут свято. Розумієте, в Насс-Гаузі довгий час було порожньо, і місіс Мастертон подумала, що люди платитимуть гроші за те, щоб побачити його.

— Звучить цілком логічно, — зауважив Пуаро.

— Лише на перший погляд, — уперто сказала місіс Олівер. — Запевняю вас, мосьє Пуаро, — тут щось нечисто.

Пуаро зустрівся очима з місіс Олівер.

— Як ви пояснили мою присутність тут? Для чого мене викликали? — запитав він.

— Це було легко, — відповіла місіс Олівер. — Ви вручатимете нагороди за «Пошук убивці». Усі в захваті. Я сказала, що знайома з вами і, мабуть, зможу вмовити вас приїхати сюди. Запевнила їх,

що ваше ім'я привабить ще більше відвідувачів. Звісно, так і буде, — тактовно додала вона.

— І вашу пропозицію прийняли без вагань?

— Кажу ж вам, усі були в захваті.

Місіс Олівер вирішила промовчати про те, що декілька молодших осіб запитали: «Хто такий Еркюль Пуаро?».

— Усі? Ніхто не висловився проти цієї ідеї?

Місіс Олівер похитала головою.

— Шкода, — мовив Еркюль Пуаро.

— Ви маєте на увазі, що це дало б нам зачіпку?

— Навряд чи майбутній злочинець зрадив би моїй присутності.

— Ви, мабуть, думаєте, що я все це вигадала, — гірко зауважила місіс Олівер. — Правду кажучи, до зустрічі з вами я не усвідомлювала, як мало в мене доказів.

— Не хвилюйтеся, — заспокоїв її Пуаро. — Я заінтригований і зацікавлений. Із чого почнемо?

Місіс Олівер поглянула на годинник.

— Саме час пити чай. Ми підемо в дім, і там ви з усіма познайомитеся.

Жінка рушила іншою стежкою, ніж та, якою прийшов Пуаро. Як видавалося, вона вела у протилежному напрямку.